

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммуныстың партиясының Тыза область болгаш Кызыл хоорай коматеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарының область Советинин органы

1953

август

20

ЧЕТВЕРГ

№ 162 (2847)

ӨРТӨӨ 20 КОП.

Тараа ажаап алышыккынын болгаш ситен белеткелин шыны-биле дүүштүрүп чорудар (1 арын).
Удгэй суурда улуг чаартылгалар (1 арын).
Германия-биле дайбыс керээзинин дугайында Франциянын, Великобританиянын болгаш АКШ-тын казактарына Совет Чазактын нотагы (2 арын).

Германия-биле дайбыс керээзинин дугайында Совет Чазактын телевилели (3 арын).
Германия-биле дайбыс керээзинин үндөсүннери (3 арын).
ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министрствозунда (3 арын).
Чонга бараан болуру—алдарлыг хүлээлге (3 арын).

Ф. Решетников. — Ийи районнар аразында социалистиг чарыш (3 арын).
Н. Сидоров. — Тарааны өрттөн камгалаар (4 арын).
Х. Александр. — Тудуг ажылында хожудаашкыны чайладыр (4 арын).
Х. Борисов. — Эскуп чашты карактап камгалаар (4 арын).
Иранга болушкуннар (4 арын).

Чаа өөредилге чылының бүдүүзүндө

Бисте улус чырыдышкыны чыл келген турум-на улам кылбарып, сайырап турар. Бистин жүрүневис аныктары эки кижиздеринге болгаш өөредиринге акша-хөргинин харамаанмай турар.

Чоокта чаа болуп эрткен СССР-инин Дээди Советинин сессиясы улус чырыдышкынының болгаш культураның талазы-биле хемчеглерге акшаландырышкыны 1953 чылда 62 миллиард рубль ажыг түнге бадылаан.

ССРЭ-нин хөгжүлдесинин бешки беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездинин директивалары беш чылдың төңүзүндө республикаларнын найсылдарына, республика чыгырагынын хоорайларына, область, край болгаш улуг үлөтүр төптөргө чеди чылдың өөредилгезинден бүгү-ниинин ортумак (он чылдын) өөредилгезинче шилчирин чедип алырын баш бурунгаар көргөн. Дараазында бешки беш чылда бүгү-ниинин ортумак өөредилгезин долзуу-биле боттандырынарга аргалары белеткээр сорулга салдыган.

Совет школа бүгү-ниинин чеди чыл өөредилгезин боттандырынарга болгаш ортумак өөредилгени калбартырынага улуг чедишкенин чедип алган. Бо чылын чүте Россия федерациясына бешин 400 ажыг чаа чеди чыл болгаш бир миң ажыг ортумак школалар ажытылган. Эрткен өөредилге чылы-биле деңгээрге 5—7 класстарын өөреникчилерин саны 120 миң кижиге, а 8—9 класстарыны—500 миң ажыг кижиге өскөн.

Украинаның, Белоруссиянын болгаш өске-даа эвилелдешкен республикаларнын чеди чыл болгаш ортумак школаларында өөреникчилерин саны дыка көвүдөн.

Ам совет школа чаа өөредилге чылына киреринин эжинде келген. Улус өөредилгезинин ажылдакчыларын, совет башкыларын мурнуна улус өөредилгезинин бүгү керээзин моон сонгааргы кедүрүмүзүнүн хандырар, өзүп оларар анык салгакчыларын кижиздеринин болгаш өөредиринин шынарын экинчилдер сорулга туруп турар.

Чаа өөредилге чылыга белеткелин үезинде эрткен өөредилге чылында школаларнын ажылына болгаш чагыр чептеринин болгаш чыгырыгыларын өөренип көөрү чугула. Чамдык школаларда өөреникчилерин билинин денелин куудулаан, 2 чылга катап олурар чоруктуң саны көвүдөн дээрзи билдинтир. Ол чорук школаларнын өөредилге кижизидилгелин ажылында улуг чептеринин дугайын, улус өөредилгезинин органнынын талазында школаларнын чептес удуртуп турарын дугайын херечилеп турар.

Улус өөредилгезинин органнынын болгаш школаларнын педагогиктиг коллективтеринин эң чугула хүлээлгези болза, школа назымлы бүгү уруларын шуптузу өөредилгеге хаара тудары болур. Эрткен чылын Узбек, Туркмен дээрн ышкаш республикаларга дыка хей урулар, ылангыя херээжен уруларг школаларга шупт өөренип турган, а чамдык урулар өөредилге чылынын иштинде боттарынын өөредилгезин соксатканнар. Билдиг фактылар Тазар АССР-нин чамдык районларына, Брянск, Кострома, Курск, Псков областарга база турган. Ол чорук болза, чер-чер Советтерин болгаш улус өөредилгезинин органны школа интернаттарын, ыракта чурттап турар уруларын школаларга келдирерин организаастаар дугайында эргежок чугула сагыш салышкын кылбай турарында болур. Чер-чер Советтерин болгаш улус өөредилгезинин органны школа назымлы бүгү уруларын билген ту-

рар, бүгү-ниинин чеди чыл өөредилгезин долзуу-биле чорударын хандырар болгаш ортумак өөредилгенин моон сонгааргы хөгжүлдесин хандырар хүлээлгели.

Өөредилге эгелээринге чедир санын хонуктар арктан. Чурттуң районнарнын хей кезинде школалар өөредилге чылына беле болуп турар. Оон-биле чергелештир чогуур өйүндө белеткенип шыдаваан, школалар бажыннарнын септелгезин озалдаткан, школаларын эргежок угула херекселдер-биле хандыраан, өөредилге болгаш көргүзүп объектары-биле хандырттымаан, ышкы одаар ыяшты дүжүрбөөч школалар бар. Школаларнын материал-техниктиг белеткенип доозар, өөредилге таарымчалыг байдаларын тургузар төлээде, чоокку күннерин иштинде бүгү-ле аргаларын белеткээр ужурулу.

Удаваз бүгү чуртка башкыларын август чөвүлел хуралдары эгелээр. Башкылар эрткен өөредилге чылынын түнелдерин болгаш келер өөредилге чылында школаларнын сорулгаларын партиянын XIX съездинин шиттирлеринге үндөзлөп чугулаагайыр. Чөвүлел хуралдарын киржикчилери ладим шүгүмчүлөгө болгаш бот-шүгүмчүлөгө даямдык болган, чамдык школаларнын болгаш педагогиктиг коллективтеринин, улус өөредилгезинин органнынын ажылдарында чептеринин ылердирлер. Чөвүлел хуралдарын чугула сорулгазы болза, өөредилге-кижизидилгелин ажылдарын шынарын бүгү хемчеглер-биле бедидеринин сруун айтыры, орус болгаш төрөзи дыдык база математика талазы-биле өөреникчилерин билинин денелин бедидеринин хемчеглерин чугулаагай көөрү болур. Чөвүлел хуралдарын ажылына чугула чери муриагы школаларнын болгаш эң эки башкыларын дуржулгазын солчурү эгелээр ужурулу.

Бистин школарыс чүгле билигилгэвэс, а харын кадык-шырак, омаксерек болгаш амдырал өөрүшкүлүг, сагыш-сеткил талазы-биле күштү анык өскөнн өстүрер сорулгалыг. Школаларнын физиктиг кижизидилгезинге улуг кичээнинин салыры, уруларнын кадыкшалдыг болгаш культуралыг дыштангыгазын хүн үргүлчү сагыш салыры эргежок чугула.

Эрткен чылдар ышкаш, башкыларнын армиясы база-ла тускай ажылдын дуржулгазын ам-даа албаан он-он муң анык педагогтар-биле катап долдунар. Чер-чер Советтерин болгаш педагогиктиг коллективтер анык башкыларын, оларын материал-амдыралдыг херекселдеринин дугайында сагыш салыр, оларын баштайгы базмнарнын дузаалаар, эң эки педагогиктиг дуржулгаларын оларын шингээлди алырынага бүгү аргаларын тургузар хүлээлгелин.

Совет Эвилелинде улусчу башкы кандыг-даа капиталистиг күрүнөгө туруп көрбөз, турбайп турар болгаш туруп болбас-даа бедикче көдүртүнгөн. Улусчу башкы—чаагай ажыл-иши, бистин анык өскөнне-ривисти кижизидери болгаш өөредиринин шынары оон хамааржыр. Улус өөредилгезинин органны болгаш чер-черин партия организаациялары башкыларын ажыл-иши мергежинин улам бедидеринге, аларын марксисчи-ленинчи теорияны шингээлди алырынага бүгү хемчеглер-биле дузаалаар, оларын педагогиктиг күш-ажылдын ёзулуг мастерлерин кылдыр кижизидер ужурулу.

Эвилелдешкен республикаларнын чырыдышкын министрстволарын талазында улус өөредилгезинин херээнге удуртулга шыгыны шүгүмчүлөлдү чөптүү-биле алыр. Ол туртүнгөн.

Ам колхозчулар ажылдап алган күш-хүннеринге авансылары аттарлар. Эрткен чылдынга деңгээрге тараажыларын натура орулгаларын ийи катап, акша орулгалары—4 катап өскөн. Күш-хүнү бүрүзүнге 6—8 чедир рубльди бээрн өрдүтүп турар. Күш-хүнүнге ситен бээрн ында бир-ле дугаарында чорутууп туртүнгөн.

ХАСАВЮРТ (Дагестан АССР). Кезээде мөңгө харлар чылдар Куруш деп бедик даг суурунда Карл Маркс аттыг көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары энир чылын Хасавюрт-дуг орту районуна көже бергенер. Бо үениң дургузунда Кумиктын хо-вузунда ол көдээ ажыл-агый артели-

ниң колхозчуларына 400 хире бажыннар, дээрбе туттунулап, магазинер, мелдункт, библиотека ажытылган. Чаа өөредилге чылына чедир ортумак школанын тууду дооступ турар. 1500 гектар шөлдөн бода тарааларын дүжүдүн ажаап алган. Колхозчулар даг хеми Сулактын суун суггарылгага ажылдааннар. Оон ачындында чамдык участкаларнын тус бүрүзүндө 25—28 центнер чедир кызылчакты ажаап алган.

Колхоз күш-хүннеринге авансын бөрпн эгелээн. 4—4 килограмм тарааны берип турар. Улуг хойжу Наметовтын өг-бүлөзү 7 тонна ажыг тарааны алган. 50 чедир колхозчулар 2—2 тонна тарааны алганнар.

(СЭТА).

“Черная Гораның” шахтёрларының тшлелгези

ПРОКОПЬЕВСК (Кемерово область). «Сталинголь» трестинин «Черная гора» шахтазының лагжылары шахтёр хүнүнге төлөптиг ужуражыр дээрн чарышышаан, хөмүр даш тывыжынын сес ай программазын күүседип алганнар. Ол чедишкын—график ёзуугар күш-ажылды тодаргай организаастаанын болгаш ажылдын хей күш үнер чорудулгаларын калбаа-биле механизастаанын түнели болур.

Дагжыларнын мурнакты коллектив чаа ёзу-биле ажылдашылаан, эрткен чылдан бо үезинге деңгээрге хөмүр даш тывыжын хонукта 300 ажыг тонна улгагырып, ажылчыларнын күш-ажылының бүдүрүчүлүүн 11 хуу бедиткен.

Дагжылар бо хүннерде СССР-инин Дээди Советинин шиттирлеринин чангыс эп-сеткил-биле хүлээп алдышаан, чаа бедик хүлээлгелерин биттарынага ал, оларын ажыг херек-беле быжыглап турар.

Августун 13-те шахтадан бо чылын пландан дашкаар бердинген оттулар чүдүлүп 32 эшелонну чүдүрүп чоруткан.

(СЭТА).

Сүт продуктуларын бүдүрүп үндүрери калбары турар

КИЕВ. Украинаның саржаг кылгыр бүдүрүлгелери продукция үндүрүлгезин дыка улгагырган. Бо чылдын сес айларынын дургузунда сывкажы саржагы 1952 чылдын ол-ла үезинге деңгээрге барык 8 хуу хөйүп ажылдап үндүргөн, а быштак бүдүрүлгези 337 тонна өскөн. Каменец-Подольск, Киев, Житомир, Сумы болгаш өске-даа областарнын бүдүрүлгелеринде кондитер болгаш хлеб быжырап үлөтүргө хереклээр кургадып база хоюдуп болбазыраткан сүт ажылдап кылгыр болгаш мороженое бүдүрүлгези өскөн.

Республикада чаа заводтар ажылдап кирген болгаш ажылдап турар заводтар бедик бүдүрүчүлүг дерилге-биле чепселенип турар. Кировград область Каменскийн саржаг заводу болгаш Ровно область Гошанскийн саржаг-быштак заводу бо чылын баштайгы продукциязын берген. Бүдүрүлгелерде бүгү кол болгаш бүдүрүлгө чорудулгалары—чиг-эттин киирилдесинден эгелээш ону белең продукция кылдыр үндүрүңү чедир долзуу-биле механизастатылган.

Ам Украинада 36 саржаг-быштак заводтарын тудуп турар.

(СЭТА).

Тараа ажаап алышыккынын болгаш ситен белеткелин шыны-биле дүүштүрүп чорудар

Күрүне мурнунга хүлээлгезин күүсеткен

ЭЙЛИГ-ХЕМ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районун Эйлиг-Хемде Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелинин кежигүннери тараазын кыска үеде чидирг чокка ажаап алдышаан, күрүнеге тараа дужаар хүлээлгезин эрестиг күүседир дээрн кижибүрү аразында социалистиг чарышты салып алганнар.

Ол ажылдарын түнелинде Сталин аттыг колхоз август 15-ке чедир 79 гектарнын тараазын чидирг чокка кезип, ажаап алдышаан, 43 гектарнын тараазын бастырып алганнар.

Колхоз күрүне мурнунга хүлээлгезин болур тараа дужаарын планын август 17-де алдарлык-биле күүседип, күрүне-биле үзе санашканнар.

Тараа ажаалгазында механизаторлар

БАЙ-ХААК. (Телефон-биле). Танды районун Кочетов суурда Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде барган «Сталинец—6» деп комбайнын комбайнеру Ф. А. Закуртаев, штурвальщик В. П. Закуртаева, тракторист Оюн Додурбан, ол ышкы комбайнер Г. П. Храмовка удурткан «Сталинец—6» комбайнда ажылдап турар агрегада трактористер М. Шоюн, М. Момалдай болгаш штурвальщик Ротатов олар хүнде 25—30 гектарнын тараазын кестирип, хүн-бүртүнүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип турарлар.

Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде комбайнер эш Крякинге удурткан «Сталинец—6» ком-

байнын агрегадазында штурвальщик Н. Первалов, тракторист И. Короткин олар социалистиг чарышка алган бот хүлээлгелерин үргүлчү ажыр күүседип, дүжүт ажаап алышыккында кызымак ажылдап турарлар. Ол ышкы «Кызыл партизан» колхозта комбайнер А. Бобков, штурвальщик А. Повкова, тракторист Петраков олар хүн-бүртүнүн нормазын 25—30 гектар чедир, комбайнерлар Контрашев, Черепанов, Карпулов, Павлушкин, Коробин, Поломашов болгаш оон-даа өскелер хүн-бүртүнүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип, эрестиг ажылдап турарлар.

Тараа белеткелинде мурнакчылар

Кызыл көдээ районун «Тилелге» колхозтун эш Лагбага удурткан дүжүт ажаап алырын бригадазы август 6-дан 14-ке чедир 155 ганын кызылчактын, 60 ганын сулазын кезип, бастыргаш 120 тонна дүжүттү ажаап алган.

Ол ажылга комбайнер Серен-Торжу база комбайнын тракторист эш В. Торжу хүнде 10 гектарнын тараа-

зын ажаап алыр планын тургаш, 13 гектар чедир тараазын чидирг чокка ажаап ап турар. Ол ышкы шак эжикичи Бавуу, тараа сөөртүкчүзү комсомолу Монгуш Рая, тараа арылакчызы Дары-Базыр, чем кылгыжызы Норжун-оол олар колхозтун тараазын кыска үеде чидирг чокка ажаап алыр дээрн кызымак ажылдап турарлар.

Бригада планын күүсеткен

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле). Өвүр районун Солчурда «Коммунизмче орук» колхозтун коммунист эш Дамдынга удурткан 26 кижилге ситен бригадазында 5 машина, 13 Т. Санаа олар хол кадыры-биле ситен кезеринин хүн нормазын үргүлчү 150—160 хуу чедир, эштер Шура, Доржукай олар ситен сарааттарынын хүн нормазын 230—240 хуу чедир күүседип, бригаданын мурнакчылары болуп турарлар.

деп хана солуну 5 катап үнгөн. Бригада 190 тонна ситенин белеткел, ситен кезер планын эрестиг күүсеткен. Эштер Байлан, Белек-оол, Т. Санаа олар хол кадыры-биле ситен кезеринин хүн нормазын үргүлчү 150—160 хуу чедир, эштер Шура, Доржукай олар ситен сарааттарынын хүн нормазын 230—240 хуу чедир күүседип, бригаданын мурнакчылары болуп турарлар.

Ситен белеткелинде бригада

ЭЙЛИГ-ХЕМ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районун Эйлиг-Хемде Сталин аттыг колхозтун колхозчулары мал чеди белеткеп алыр дээрн элээн кызымак ажылдап турарлар. Мал чеди белеткээринин бригада-

зында 47 кижибүрү 12 хол кадыры-биле ажылдап, 5 хонуктун график планын долдуур күүсептишаан, силос салырынын чыл планын 106 хуу күүсеткен.

Удгэй суурда улуг чаартылгалар

1933 чылдын чазынында Гвасюгника деп даг хеминин чурумалдыг эрзинге элээн каш хемелер кээп доктааганнар. Ол болза, удгэй бызаңчыларын бригадазынын келгени ол. Удаваанда Були деп кара сугун аксынга чуртталганын бир дугаар бажыны тургустунган. Гвасюги суур-нун эгези мынчаар салдыган.

Оон бээр чээрби чылдар эрткен. Гвасюги ам чаагайжыдыр туттуган улуг суур апарган. Ында чуртталганы он-он улуг бажыны, интернаттыг чеди чыл школазы, клуб, магазин, уруларг ясыз, медицина пунктту, почта болгаш хлеб быжырач чер бар. Беш чыл планынын төңчүзүнде маааа электри станциязы, чаа клуб болгаш радио беддири тургустунган турар.

Ол черин чурттакчылары—хоочун ачылар. Боттарынын колхозун «Шалычы акчы» деп оларын адааны анаа эвес. Суурда дуржулгалыг аң истекчилери хей болгаш оларын эң акын Бянка Мядигович Калундзюга болуп турар. Оон хары 68. Назынын 50 чылын акнын тывыжынага эрттирген. Ол 300 адыглары, муң-муң киштерин, тырбактыгыларын, кундустарын өлдүргөн. Эрткен сезонда өлүк тыварыннын талазы-биле ооналдызын сурагылыг ачы 500 ажыг хуу күүсеткен.

Алгыр ажылы-биле чергелештир колхозчулар көдээ ажыл-агыйын хөгжүдүп, картофельди, ногаа аймаан өстүрүп, сүткүр малдарын азырап

турарлар. Сөөлгү чылдын дургузунда майыстыг улуг малдын баш саны барык бүдүн чартык катап улгаткан.

Ногаа өстүрер бригаданын бригадир Надежда Ивановна Кимонко суурнун чурттакчыларынын улуг хүндүткелин эдилеп турар. Оон бригадазы ооналдызын ажыр күүсептин барган ындыг чыл чөлө турбаан. Ажылчы чоннар Надежда Ивановнага улуу-биле идегеп, ону ажылчы чоннар депутаттарынын район Советинин депутатынга сонгаан.

Революция мурунда удгэйлеринин иштинде бижики-билиги чангыс-даа кижитурбаан. Ном, солун деп чүвени тайганың чурттакчылары билбей турган. Ам бичи урулар ол черин 7 чыл школанында өөренип турарлар. Дыка хей оолдар болгаш кыстар дээди өөредилге черлеринде өөренип турарлар.

Ном удгэйлеринин үргүлчү хереклээр чүдүлү аларган. Хей-хей кижилер чечен чогаалдын чаа номнары келерин үргүлчү хайгаарал турар. Көдээ библиотекага кезээнин-не онон колхозчулары көрүп болур. Библиотека эргелекчи Екатерина Киномко чаа номнар дугайында, шыдагарай чогаалчыларын болгаш шүдүкчүлдерин дугайында беседалары чорудуп турар. База ол беседалар болган санында кижилер хөйү-биле чыгып турар.

Удгэйлер бай шыраак чурттап турарлар. Бо чылдын алды айларынын дургузунда ол черин магазинеринин саткан радиоприсмишниктери, мебели, даараныр машиналары болгаш өске-даа барааныра эрткен чылдын ол-ла үезинге бодаарга 150 муң рубль хей болган.

... Гвасюгника хемни дургаар моторлуг хемне чара чүткүп кел чыткан. Улуг эвес чартык ордулукчугашты оюн эрткен, ол хенертен он талакы эрикче эепкен.

—Почта! Почта келди!—деп алгырыштышаан, бичи оолдар оттуг хемени долганы-ла бээрлер.

Суурга хей корреспондентия келген. Солуннар болгаш сеткүүлдерден ангыда хей санын чагаалар база келген.

Колхоз даргазы Семен Целивич Кимонконун адынга далаштыг чаага бар болган. Ол Ленинградтан, В. Л. Комаров аттыг ботаника институтундан келген. Жен-шеньни өстүрүп ажаарынын аргазын эртемденер-биле кады өөренип көрүп турарын дугайын ук институттун улуг эртем ажылдакчызы И. В. Грушвицкий дыңаткан болган.

Ол ышкы чагаалар чурттуң яны-бүгү булунарнында өске-даа колхозчуларга келген.

Ырак тайгада суурнун чурттакчылары удгэй колхозчулар бүгү совет кижилер-биле бир дөмей хайнышкынын, күш-ажылчы амдырал-биле чурттап турарлар.

(СЭТА).

Хабаровский край, Гвасюги суур.

Колхозчуларга авансы берип өгөлөөн

ТЯЧЕВ (Закарпат область). Окрутун колхозчулары нийтинин хей адырларын ажыл-агыйын орулгалыг чоруну бедидип турар. Мал ажылынын фермаларында мыйыстыг бода малдын болгаш хойларнын баш саны энир чылда турганына деңгээрге ийи катап өскөн. Инктерин сүткүр чоруну 2300—300 килограмм сүт чедир өскөн.

Көдээ ажыл-агый артельдери күзүн чыгып тарыыр кызылчакты гектар бүрүзүндө 100 пуд ажынын бастырып ап турар. Узенин участкаларында 180—180 пуд үрезин тараа алдыган. Гектар сад бүрүзүндө колхозчулар 70—70 центнер яблукту чыгып ап турар. Грушанын болгаш сливанын элбек дүжүдү өс-

туртүнгөн.

Ам колхозчулар ажылдап алган күш-хүннеринге авансылары аттарлар. Эрткен чылдынга деңгээрге тараажыларын натура орулгаларын ийи катап, акша орулгалары—4 катап өскөн. Күш-хүнү бүрүзүнге 6—8 чедир рубльди бээрн өрдүтүп турар. Күш-хүнүнге ситен бээрн ында бир-ле дугаарында чорутууп туртүнгөн.

ХАСАВЮРТ (Дагестан АССР). Кезээде мөңгө харлар чылдар Куруш деп бедик даг суурунда Карл Маркс аттыг көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары энир чылын Хасавюрт-дуг орту районуна көже бергенер. Бо үениң дургузунда Кумиктын хо-вузунда ол көдээ ажыл-агый артели-

нин колхозчуларына 400 хире бажыннар, дээрбе туттунулап, магазинер, мелдункт, библиотека ажытылган. Чаа өөредилге чылына чедир ортумак школанын тууду дооступ турар. 1500 гектар шөлдөн бода тарааларын дүжүдүн ажаап алган. Колхозчулар даг хеми Сулактын суун суггарылгага ажылдааннар. Оон ачындында чамдык участкаларнын тус бүрүзүндө 25—28 центнер чедир кызылчакты ажаап алган.

Колхоз күш-хүннеринге авансын бөрпн эгелээн. 4—4 килограмм тарааны берип турар. Улуг хойжу Наметовтын өг-бүлөзү 7 тонна ажыг тарааны алган. 50 чедир колхозчулар 2—2 тонна тарааны алганнар.

(СЭТА).

ГЕРМАНИЯ-БИЛЕ ТАЙБЫН КЕРЭЭЗИНИН ДУГАЙЫНДА Франциянын, Великобританиянын болгаш АКШ-тын чазактарына СОВЕТ ЧАЗАКТЫН НОТАЗЫ

Европага дайынның доозулган үезинден бээр сес чылдар эртен турда Германиянын тайбын керээзи чок болуп турар, ол барыын болгаш чөөн кезектерге чардынган хевээр, өске күрүүлерге бодаарга дең эргелик эвес байдалда турар ол таарымчалык эвес байдалче Франциянын Чазактары, ол ышкаш Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактарынын кичээлгеини база катан салдырары эргежок чугула деп Совет Чазак санап тур. Шак ындыг байдал Европага тайбынны быжыглаарынче тайбынга ынакшылдыг улустарнын чүткүлдүгү чөрүшкөк болуп турар, база оон-биле кады герман улустун хоойду эзуугаар национал эрге-ажыктарын үрээни ол болуп турар.

Германия-биле тайбын керээзинин үндесинеринин төлөвилелин Франциянын, АКШ-тын болгаш Англиянын Чазактарынын чугаалажып көөрү-биле Совет Чазак ону 1952 чылдын март 10-да-ла киирген, бо талазы-биле Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактары боттарынын канчаар көрүп турарын амдыга чедир илеретпээнин (Германия-биле тайбын керээзинин үндесинеринин төлөвилелин мында капсырган); Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактары боттарынын тайбын керээзинин төлөвилелин тайбын керээзинин дугайында айтырыгнын чугулазын чедир үнөлөп көрбөй турар-дыр. Германия-биле тайбын керээзинин дугайында айтырыг улам уламдыгып бар чылдар, оон харысалгазын хамыктын мурнунда Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактары чүктээр.

Германия-биле тайбын керээзинин дугайында айтырыгнын чугаалажып көөрүндө ойталавшаан, Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактары өске оруктап чорупканнар.

1952 чылдын май 26-да Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактары Аденауэрин Бонн Чазак-аа-биле кады «Бонн дугуржулгазы» деп билдингир «Уш күрүнелер биле Германиянын Федералдыг Республиказынын аразында харылзааларын дугайында керээге» ат салганнар, а олда чылдын май 27-де Франциянын, Италиянын, Бельгиянын, Голландиянын болгаш Люксембургтун Чазактары Бонн Чазак-биле кады «Париж дугуржулгазы» деп ат-биле «европа камгалал нийти-лежилгезинин» дугайында керээге ат салганнар. Оон-биле кады «Бонн дугуржулгазы-даа», ол ышкаш «Париж дугуржулгазы-даа» күрүнелернин аргасчы Сонгу-атлантика блогуну-биле 50 чыл бурунгаар тудуш харылзаалык болуп турар.

«Париж дугуржулгазынын» утка-ш болза, Сонгу-атлантика блогунун аргасчы соругаларында төлөвилеин «европа армиязы» дээр армиянын составына кирер чепсектиг күштерин гитлержи генералдарын болгаш өске-даа өжээрктеринин удуртулгазы-биле Барын Германияга тургузары болур. Ынчаарга «Бонн дугуржулгазы» эзуугаар Барын Германия болза, эжелеп чагырылганын чурумун эзу барымдалаап күш чок болдурууда-да, Барын Германиянын девискээринге боттарынын шериглерин оон херээнге киржир кызыгааржок эргелерин кылдыр артырып каап турар ол үш күрүнелерге чагырткан хамаарылгалык күрүненин байдалына хевээр артар, ол чорук эжелеп чагырылганын хевир өскерткен-корум-чурумунун байдалдарында барын-герман чоңу кулдандырын үр чылдарда хевээр артырар.

Бо чуну көргүзүп турары дээрге, бонн болгаш париж дугуржулгалары болза, герман милитаризминин катан төрүтүнеринге болгаш делегейге тергидээринче кордап турар өске күрүнелернин аргасчы планнарын чепсээ болдурууну Барын Германиянын хууларына чедирер дээни ол.

Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын даштыкы херектер министрлеринин 1953 чылдын июльда Вашингтонга болган чөвүлел хуралынын дыйнадындан көстүп турары-биле алырга, «европа армиязы» тургузарынын болгаш гитлержи генералдарга башаткан барын-герман чепсектиг күштерин аңа киреринин планын боттандырыныч утлаган политиканы моон-даа ырай чорудар деп үш күрүнелеринин

Чазактары шийтирлээр. «Дашты Херектеринин үш Министрлери оларнын Чазактарынын атлантика керээзинин хемчээлинге дугуржул чугаалажып алганы политиказын күженишкенин чорудар деп боттарынын быжыг бодалын бадыткааннар. Ол политика болза, хөмүр даштын болгаш канчын катыжышкынын шагдала тургузул алган, база европа камгалал нийти-лежилгезинин дугайында керээге чазактары ат салган ол алды европа чурттарынын европа чангыс эвин тургузарынын талазы-биле ажылды киирип турар» деп ол дыйнадында дорт чугаалап турар.

Франциянын, АКШ-тын болгаш Англиянын Чазактарынын герман айтырыг талазы-биле кирген оруу герман милитаризминин катан төрүтүнеринге, чаа агрессивияны айыылды одаанын тургустуунарына, Европада чаа дайыннын айыылын улам күштелиринге чедирер. Ол оруктап чоругуу дээрге, 1945 чылдын Потсдам конференциясына Американын Катышкан Штаттарынын болгаш Англиянын, а оон соонда аңаа катышкан Франциянын хүлээп алганы, Германиянын тайбынга ынакшылдыг болгаш демократтыг күрүнө кылдыр катан тургузарына иди бээр соругла салган делегей талазы-биле хүндүлүг хүлээлгелеринден ойталаары болур.

Өске орук—болза, дайын доозулган доран-на дөрт күрүнелерин Германияга хамаарыштыр боттарына алган тайбынны ынакшылдыг соругаларына болгаш хүлээлгелеринге дугуш турар, база Европага тайбынны камгалаларын эрге-ажыктарына дугуш турар орук болур. Моон-биле кады, Потсдам конференциясынын үезинден бээр сес чыл эртен, база герман айтырыгын шуут таарыштырып турар үеде барымдалаап көөр жужулду эвээш эвес өскерилер ол үден бээр болган дээрзин херекке албайн барып болбас болбайнаан. Ынчалза-даа, тайбынга ынакшылдыг болгаш демократтыг Германиянын тургузарына дуулаар деп—Потсдам дугуржулгазынын кол соругалары—бүгү европа улустарынын, оон иштинде герман улустун эрге-ажыктарын мурнунда хевээр илередип турар болгаш Германия-биле тайбын керээзин чарарынын аргазы-биле хандырткан турар ужурулду.

Бо сорулганы шийтирлээр экономиказын болгаш культуранын хөгжүлдээнин талазы-биле улуг аргалары Германиянын улам көстүп көрбээн көдүрүлүшкүнүнге таарымчалык байдалдарын тургузар. Өске күрүнелеринин аразына чогуур оонун ээлээринге төлөптиг улуг күрүнө кылдыр Германиянын катан төрүтүнерин чүгө герман күрүненин тайбын болгаш демократтыг хөгжүлдээнин оруунга, тайбынны болгаш улустар аразынын айыл чок чоруну быжыглаарынче чүткүп турар өске күрүнелер-биле найралдыг кады ажылдажылганын оруунга болдуруп болур дээрин кым-даа чөрчүп көрлөп шыдапас. Дайыннын оруу национал буурашыкына Германиянын каш катан таарыштырып келген, база оон уруктары дээш герман улус аар коргалга таваржып турган дээрзин төөгүнчү дуржулгазы көргүзүп турар.

Германия-биле тайбын керээзин чарары герман айтырыгнын таарыштырыныча бирги чергинин ужурулду-залыг болур дээрзи чигинич болбас. Ол Европада тайбынны быжыглаарына шийтирлээп хевир-биле дуулаар болгаш делегейин ийги дайыннын ужурундан тургустунуп келген, Европанын гитлержи агрессивиядан качыдаан күрүнелеринин, база хамыктын мурнунда Германиянын кожаларынын хан-дамчындан сонуургал турар чогуур айтырыгларын шуут шийтирлээр арганы бээр.

Ол ышкаш, Потсдам конференциясынын чогуур доктаалдары күсөтпээни хевээр болуп турар чүве болгонда, делегей дайыннын ийи удаа өскүткен герман милитаризминин катан тургустунууны кыжанын чайдатынмаан ужурундан Германия-биле тайбын керээзин чарары эргежок чугула болуп турар. Германия-биле тайбын керээзи герман улуска тайбынны быжыг байдалдарын доктаадып тургузуу бээр, Германиянын чангыс-аай, хамаарышпас, демократтыг болгаш тайбынны ынакшылдыг күрүнө болуп хөгжүүрүнө идиг

бээр, өске улустар-биле дең эргенин үндесинеринге тайбын кады ажылдажыр арганы герман улуска хандыраар.

Германия-биле тайбын керээзин чугаалажып көөрүндө боттарынын ойталаашкынын Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактары болза, керээзи белеткээрине киржи болгу дег Нийти-герман Чазак ам-даа чок болуп турар дээрзи-биле чылдактап турарлар. Ынчалза-даа тайбын керээзин чугаалажып көөрүндө ойталаашкынын ындыг төргүлүг чылдактаашкынын херектин херек кырында байдалына дуушпейн турар. Херек кырында, Франциянын, АКШ-тын болгаш Англиянын политиказы болза, чүгө тайбын керээзин дугайында айтырыгы чугаалажып көөрүн улам ырай сонгаарладырына эвес, харын оон-биле чергелештир Нийти-герман Чазакты тургузарынын дугайында айтырыгнын шийтирлээрини база сонгаарладырына чедирип турар, чүгө дээрге ол политика Германиянын башка-лчанч чоруну быжыктырынычче, Германиянын чангыс-аай чоруну катан тургузарын болдуруунычче утлаган болуп турар.

Чамдык күрүнелерин парламенттеринин талазында улуг удурлашышкын бар турза-даа, Бонн болгаш Париж дугуржулгаларын чогуур күрүнелер күштүг болдуруп бадылазын дээш албадалдын улам чаа хемчеглерин амгы үеде чорудуп турар. Ол албадаашкын, ылагыя АКШ-тын Чазактарынын талазында албадаашкын болза, Барын Германиянын чепсектиг күштерин тургузарын дүргедер болгаш Сонгу-атлантика блогунун күрүнелеринден хамаарылгалыг Барын Германиянын ол блоктун планнарын боттандырыныч чепсек кылдыр хуудулар соругла-биле ол чепсектиг күштерин Париж дугуржулгазында көрдүнгөн «европа армиязынче» кирер сорулгалык болуп турар. Ынчаарга Барын Германиянын «европа армиязына», а оон-биле кады Сонгу-атлантика-блогунга кирери болза, Барын Германиянын тайбынны ынакшылдыг күрүнө кылдыр көрүп болбас апаар дээни ол болур. Барын Германиянын «европа армиязына» болгаш Сонгу-атлантика блогунга кирери Барын болгаш Чөөн Германиянын чангыс-аай күрүнөгө катыштырарын болдуунас кылыттар. Бүгү Европанын тайбынга ынакшылдыг улустары чангыс-аай болгаш тайбынга ынакшылдыг Германиянын тургузарына, герман улустун бодунун ону сонуургал турары дег сонуургал турар. Ынчалза-даа Бонн Чазак Барын Германиянын агрессивия Сонгу-атлантика блогунче кире бээр үеде сонгаар Барын болгаш Чөөн Германиянын катыжышкынын болдуунас апаар. Барын Германиянын «европа армиязына» болгаш Сонгу-атлантика блогунга киреринин дугайында Аденауэрин Чазактын планнарына удуз чүгө Герман Демократтыг Республикада эвес, харын Барын Германияда немецтерин дика хөй кезинин демисежип турарынын ужурунда, база бо талазы-биле оларнын талазында бүгү Европанын тайбынга ынакшылдыг улустары туруп турар.

Франциянын, АКШ-тын болгаш Англиянын Чазактарынын база ол ышкаш Аденауэрин Чазактын политиказы Германиянын катыштырарынче эвес, база Нийти-Герман Чазакты тургузарынче эвес, а Германиянын кезектерге чардынган кылдыр үр чылдарда хевээр тургузарынче утлаган дээрзи чугаалажып чүүлдерден көстүп турар-дыр. Ынды политика демократтыг Нийти-герман Чазакты тургузарына удуз-ланырыч дөрт утлаган болуп турар. Мынчангаш ам, Нийти-герман Чазактын чок болуп турарын чылдактап алгаш, Германия-биле тайбын керээзин чугаалажып көөрүндө ойталаар чорук ол ойталаашкынын херек кырында үндесилелдерин илеретпейн турар-дыр.

Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактарынын амгы политиказы тайбын керээзинин дугайында айтырыгнын шийтирлээринде даа удуз, ол ышкаш Германиянын тайбынны ынакшылдыг болгаш демократтыг эгелерге катыштырарына, демократтыг Нийти-герман Чазакты тургузарына удуз утлаган дээрзи чугаалажып чүүлдерден база көстүп турар.

Демократтыг Нийти-герман Чазакты тургузарынын дугайында айтырыгнын шийтирлээринин орунга Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактары өске саналды кирип турарлар. Олар нийти-герман сонгуулдарынын дугайында айтырыгнын чугаалажып көөрүн саналдап турарлар, ынчалза-даа ол херекти ук сонгуулдарынын чорударына «байдалдарын тургузар сорулга-биле иштеп хынаар талазы-биле» даштыкы күрүнелерин төлээлекчилеринден тургустунар нейтралдыг комиссия дээр комиссияны томуулаарынын дугайында оларнын саналын дөрт күрүнелеринин чугаалажып көөрүнө чедирип турарлар. Ол чорукту Германияга сонгуулдарынын чорударынын даштыкы күрүнелеринин чолдунга шилчирер, база херек хөй чылдыг демократтыг чаңчыларды Германиянын дугайында эвес, а кандыг-бир эрге чок колониянын дугайында чоруп турар-даа чүве дег, чүүл-буру даштыкы «истекчилер» герман улуска ол сорулга-биле дөгээр деп срадажышкын кылдыр көөрүндө өскээр көрүп болбас. Шак ындыг санал болза, бодунун иштиги айтырыгыларын шийтирлээринден герман улустун чапал үнеринге чедирер, герман улуска каржызы-биле бузуревес чоруктун илеретиникин болур болгаш Германиянын чоңунуң калбак бөлүктөрүнүн талазында ойтур шавышкынын хайныктырар.

Франциянын, Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактарынын үстүндө айтырыган саналы Потсдам шийтирлээринде илеретинген демократизмин принциптеринден бодунун үндесини-биле каржып турар. Уш күрүнелеринин меделелин эзуугаар алырга, Барын Германиянын капиталисттик эң улуг монополияларынын эрге-ажыктарына бараан болуп, демократтыг немец күштерин базары-биле дунугу гитлержилерин болгаш аяк фашистерин колдарынын хүлүүн адырып турар, база герман милитаризмин катан төрүтүндүреринче болгаш чаа эжелекти дайыннарже чүткүп турар эң өжөзтиги герман националисттеринин болгаш өжөзүн-ректтерин күткүчүзү болуп турар Аденауэрин Чазак-биле ол саналды чөпшээрешкен. Моон-биле кады, Аденауэрин Чазак болза, дөрт күрүнелерин герман айтырыг талазы-биле политиказынын чөпшээретинеринин болдуруп болурунга өскерлиш чокка удурланып турган дээр дугайынын утуп болбас, чүгө дээрге ол бодунун салым-чолун герман милитаризмин катан тургузарынын планы-биле, Европада чаа дайынны белеткээринин планнары-биле бурун харылзааштырган. Париж болгаш Бонн дугуржулгалары герман улустун национал эрге-ажыктарына чөрүшкөк болуп турар болгаш барын-герман чоңу үр чылдарда кулдандыргаш, Барын Германиянын хамаарылгалык күрүнөгө хуударын көргүзүп турар болза-даа, харын ол улуска удуз сорулгалар дээш ол үстүндө дугуржулгаларын күштүг болдуруп бадылаарын кызыдып турар.

Ынчангаш, Париж-даа, Бонн-даа дугуржулгалары демократтыг Германиянын чангыс-аай чоруну катан тургузарынын эрге-ажыктары-биле кандыг-даа дугуш чүвези чок болуп турар болгаш чангыс-аай Германиянын тайбынга ынакшылдыг болгаш демократтыг күрүнө кылдыр катан тургузарын хандырар деп АКШ-тын, Англиянын болгаш ССРЭ-нин, а ол ышкаш оларга катышкан Франциянын шийтирлээрин Потсдам конференциясынын кол принциптеринге ол дугуржулгаларын херек кырында сорулгалары удуз болуп турар.

Демократтыг Германиянын национал чангыс-аай чоруну тургузарынын дугайында айтырыг болза, шийтирлээрин бүгү Европанын тайбынны ынакшылдыг улустарынын сонуургал турары, герман улуска кол айтырыг болуп турган болгаш ынаачаар артар-даа дээрзи бүгү чугаалажып чүүлдерден көстүп турар-дыр. Бо херекти шийтирлээринин талазы-биле кол харысалга амгы байдалдар АКШ-тын, Англиянын, Франциянын болгаш ССРЭ-нин Чазактарынын кырында чүве болгонда, бо талазы-биле моон сонгааргы узамдыктырышкынын кандыг-даа сылдаашкынар агаргып шыдапас. Германиянын катыштырарынын дугайында, демократтыг Нийти-герман Чазакты тургузарынын дугайында айтырыгы оода

чоорту шийтирлээринге бараан болуп болур шак ындыг хемчеглер черле сонгаарлатынмас жужулду.

ССРЭ-нин Чазак герман айтырыгы таарыштырынычче утлаган практиктик хемчеглерин ам доран-на ап чорудар деп саналды Франциянын Чазакта, а ол ышкаш Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактарына кирип тур.

Үстүндө тайлыбырлатынган чүүлдер эзуугаар Совет Чазак болза, Германия талазы-биле моон адаанда кол айтырыгларын шийтирлээрин сонгаарладып болбас деп санап тур:

1. Германия-биле тайбын керээзинин дугайында айтырыгы чугаалажып көөрү-биле тайбын конференцияны чылдырары. Сонуургалды бүгү күрүнелеринин киржери ындыг конференцияны эң чоккоу алды айларын дугурунда чыгган туруп болур деп Совет Чазак бодап турар болгаш тайбын конференцияны чылдырарын моон ырай сонгаарладырынын үндесинерин көрбөй турар. Германия-биле тайбын керээзин белеткээринин талазы-биле баштайгы бүгү ажыл айтырыг хуусаанын иштинде дооступ болур. Оон-биле кады тайбын керээзинин белеткелерин бүгү чадаларына болгаш тайбын конференцияга Германиянын төлээлекчилеринин чогуур киржилгезин хандыраар чугула. Моон сонгаар түр Нийти-герман Чазак тургустунуңже чедир, тайбын керээзин белеткелеринге Чөөн болгаш Барын Германиянын ам бар турар Чазактарынын төлээлекчилери киржи болуп ийик.

2. Түр Нийти-герман Чазакты тургузары болгаш хостуг нийти-герман сонгуулдарын чорудары.

Германиянын национал чангыс-аай чоруну тайбынга ынакшылдыг болгаш демократтыг эгелерге катан тургузар сорулга-биле, Совет Чазак болза, Герман Демократтыг Республиканын болгаш Герман Федералдыг Республиканын парламенти-ралдыг демократтыг организацияларынын калбак киржилгези-биле түр Нийти-герман Чазакты тургустун деп саналдап тур. Ындыг Чазак Герман Демократтыг Республиканын болгаш Барын Федералдыг Республиканын амгы туруп турар Чазактарын солугурун чуруму-биле Чөөн болгаш Барын Германиянын аразына шуут дугуржулганын аргазы-биле тургустунган туруп болур. Бир эвес ол ынангы үеде бергедээшкенин болу бээр таварылгада, түр Нийти-герман Чазак, Герман Демократтыг Республиканын болгаш Герман Федералдыг Республиканын Чазактары элээн үеде хевээр турда-даа тургустунган туруп болур, ынчаарга ол таварылгада түр Нийти-герман Чазак баштайгы чадала чүгө кызыгаарлагынган хүлээлгелерин болур дээрзи тодаргай. Ынчалза-даа, түр Нийти-герман Чазактын ындыг байдала-даа тургузары Германиянын катыштырарынын оруу-биле бурунгаар боттуп базым болур, ол катыштырышкынын херек кырында хостуг Нийти-герман сонгуулдарынын үндесинеге Нийти-герман Чазактын тургустунганы-биле бурун доостур.

Түр Нийти-герман Чазактын сорулгалары:

а) Түр Нийти-герман Чазак нийти-герман ужуз-дузалыг мындыг сонгаарлатынмас айтырыгларын шийтирлээр болур: тайбын керээзин белеткеп турар үеде Германиянын төлээлгези, а ол ышкаш бүгү делегей организацияларына төлээлгези; гитлержи Германияга удуз дайынга бодунун чепсектиг күштерин белеткирип турган кандыг-даа күрүнөгө удуз коалицияларга болгаш шериг эвилелдеринге, Германиянын кирерин болдурууны, герман хамаатылалдын айтырыгы; демократтыг партияларын болгаш организацияларын хостуг ажыл чорудулгазын хандыраары болгаш демократиянын болгаш тайбынны камгаларынын херээнге өжөзүнн фашисттик милитаристтик болгаш өске-даа организацияларын туруп турарын болдурууны; Чөөн болгаш Барын Германиянын аразына сады харылзааларын калбартыры; транспорттун, почта болгаш телеграф харылзааларынын айтырыгы; доктаатынган зона кызыгаарларына хамаан чокка, кижилерин болгаш барааннарнын хостуг шимчээшкенин дугайында айтырыгылар; Чөөн болгаш Барын Германиянын аразына экономикалык болгаш культуралыг харылзааларын хөжүмдери болгаш бүгү герман улустун эрге

ажыктарына хамааржып турар өске-даа айтырылгар.

б) Түр Нийти-герман Чазактын оон-биле кады кол сорулгазы болза, хостуг Нийти-герман сонгуулдарын белеткээр болгаш чорудары болур ужурулду, ол сонгуулдарынын түңнелинде герман улус боду демократтыг Германиянын нийтилер болгаш күрүнө тургузуунун дугайында айтырыгнын даштыкы күрүнелеринин киржилгези чокка шийтирлээр.

Нийти-герман сонгуулдарынын эзулуг демократтыг характерлиг болурун, сонгуулдарга бүгү демократтыг организацияларын киржирин болгаш улуг монополияларын талазында сонгуулдарга албадаашкынын болдуруу хандырып турар нийти-герман сонгуула хоойлуунун төлөвилелин түр Нийти-герман Чазак ажылдап кылыр ужурулду. Демократтыг сонгуулдарын боттандырыныча эргежок чугула байдалдарын бүгү Германияда барын хынаарынын чугулазын чүүлдүг деп көөрү, ол ышкаш ындыг байдалдарын хандырынын талазы-биле хемчеглерин ап чорудары оон хостуг шийтирлээринден хамааржып ужурулду.

Нийти-герман сонгуулдарын чорудуп турар үеде даштыкы күрүнелерин талазында кандыг-даа албадаашкынын чок болдуруу эзулуг хосталганын байдалдарында ол сонгуулдарын чорударынын талазы-биле хемчеглерин Франциянын, АКШ-тын, Англиянын болгаш ССРЭ-нин Чазактары ап чорудары эргежок чугула деп Совет Чазак оон-биле кады санап тур.

3. Германиянын дайын уруктары-биле холбашкан сан-экономика талазы-биле хүлээлгелерин чигедир.

Германия, ССРЭ-ге, Францияга, Англияга болгаш АКШ-ка дайын уруктары-биле холбашкан бодунун сан-экономиктик хүлээлгелеринин элээн улуг кезин күүседипкен дээрзин барымдалааш, база Германиянын экономикалык байдалын чигедиринин эргежок чугулазын көргөш, моон-биле холбаштыр чогуур шийтирлери үндүрерин сонгаарладып болбас деп ССРЭ-нин Чазак көрүп турар.

а) Шүүделдер төлээшкенин, а ол ышкаш садыг хүлээлгелеринин талазы-биле өрелерден аңгача дөрт күрүнелерге дайын сөлүңүн күрүнө өрелерин төлээринден Германия 1954 чылдын январь 1-ден эгелеп хосталганын турары эргежок чугула деп Совет Чазак санап тур.

б) Ол ышкаш дөрт күрүнелеринин шериглеринин Германиянын девискээринге турганы-биле холбашкан чарыгдалдарын хемчээлин кызыгаарлаары эргежок чугула деп Совет Чазак санап тур. Чыл дугурунда ол шериглерин ажаап тударына чарыгдалдарын түнү Герман Демократтыг Республиканын болгаш Герман Федералдыг Республиканын күрүнө бюджетинин орулгаларынын 5 хуузуудан ашпас болурун болгаш бети-ле дээрге, эжелеп чагырылга чарыгдалдарын хемчээлин Сонгу-атлантика блогун тургусканы саялар чедирбейн турган үе болур 1949 чылдын эжелеп чагырылга чарыгдалдарын түңүндө ашпас болурун бо сорулга-биле саналдап турар.

Дөрт күрүнелеринин даштыкы эжелеп чагырылга чарыгдалдарынын талазы-биле 1945 чылдын соонда тургустуна берген өрелерин төлээринден Германия бүрүн хосталган турар деп Совет Чазак оон-биле кады саналдап турар.

Герман айтырыг талазы-биле ССРЭ-нин, Франциянын, АКШ-тын болгаш Англиянын аразына дугуржулга болгаш үстүндө тайлыбырлатынган айтырылгар талазы-биле шийтирлери эң чоккоу үеде үндүрери улустар аразынын харылзааларында дүшкүрүлүг чорукту эвээжөөринде иди болуп, ынчангаш тайбынны болгаш улустарын айыл чок чоруну быжыглаарына дуулаар дээрзинге бузуурелин Совет Чазак илередип тур.

Совет Чазак моон-биле бир демей ноталарын Англиянын болгаш АКШ-тын Чазактарына чоруткан.

Москва, 1953 чылдын август 15.

ТАРААНЫ ӨРТТӨН КАМГАЛААР

Чогуур өйүндө хөмчөг албас болза, ажаап алышкын үелеринде тараа яазы-бурү чылдагааннардан чидирин когаралдарга таваржыр. Тараанын эң улуг чидирин бир эвес тарааны өрттөн камгалаар хөмчөг-лери чогуур өйүндө албайн өрт бол-дурганындан болур. Дүжүттү өрттөн камгалаар талазы-биле хөмчөг-лери үргүлчү ап чорудар ужурулуг: тараа сывынга быжып турда, ажаап ап, бастырып турда, беткекел пунктула-рынга болгаш колхозтарнын склад-тарынга кадагалап турда.

Өрткөн чылын бистинь областын колхозтарынга, совхозтарынын бол-гаш белеткел пунктуларынын лэй ке-зи дүжүттү өрттөн камгалаарнын шын организастап, чогуур өйүндө чу-гула хөмчөг-лери алган, сыпта та-рааны аыттыг, чадаг кадарчыларга камгаладырын организастап, та-раанын девискээрин арыглардан болгаш улуг сипенниг ховулардан кызыгаарлай тарып, тараанын де-вискээринге өрткө удуур чурумна-ры сагыр дугайында колхозчулар-нын ортузунга тайылбыр ажылдарын чорутканнар.

Ол хөмчөг-лери чорударынга кө-зө черлерин комсомолчуларын, пи-онер болгаш школачыларын мобили-застаа. Бастырылга шаңнарынга, та-раа курдадыр черге, белеткел пун-ктуларынга болгаш өске-даа объекти-лерге тараанын чаа дүжүдүн хү-лөп алыры-биле холбаатар өрткө удуур бүгү хөмчөг-лери сагыры-биле баш удуур белеткенин. Кайда-ла бүгү хөмчөг-лери чогуур өйүндө чо-руткан болду, мында күрүнө бол-гаш колхоз тараазы өрттөн долзуу-биде камгалатынган турар.

Оон-биле чергелештир бистинь об-ластын чамдык колхозтарынын удур-тукчулары тарааны өрттөн камга-лаар хөмчөг-лери чогуур өйүндө чо-руттайн, салдычак болгаш аазат-пай чорутканын болдуруп, тараага өрт болу бээр таварылгаларын бол-дуруп турган. Анаа хамааржырлар болза: Улуг-Хем районун «Партия-нын XIX съездин» колхоз, Чөөн-Хемчик районун Сталин аттыг бол-гаш «Кызыл тараачын» колхозтарын, Эрзин районун «Сталинчы орук» колхоз болгаш Бай-Тайга районун Сталин аттыг колхозу болур.

Бистинь областын колхозтарында

тарааны өрттөн чидирин болдуур-базынын бүгү аргалары бар. Анаа 1951 чылдын май 14-теги облүкүс-комун бадыйлааны Тыва автономнуг областын девискээринде көрдүнгөн чаа дүжүттүн камгалалын хандырып турар өрткө удуур бүгү хөмчөг-лери чогуур өйүндө чорудары чугула.

Ол дүрүмге хамаарыштыр ап чо-рудар чугула чүүлдер: арыгларга чоок тараа шөлүн калбаа 1—3 метр кылдыр дескиндир андарарын, та-рааны тараан дораан чорудар. Та-раанын хайгааракчыларынын ажи-лын үргүлчү организастаар. Ол со-рулга-биле комсомолчуларын бол-гаш өрткө удуур эки-тура дружиназы-нып кежигүннерин калбаа-биле ха-раа тудары чугула.

Ажаап алышкын болгаш тараа-нын бастырылганын, сарааттары-нын үезинде оларнын аразын 10—20 метрден чоок эвес кылдыр тургу-зар, а эжеш сарааттарнын аразы би-рээзи эскезиден 100 метр ырак ту-рар ужурулуг.

Бастырылга шаңнарын бастырыл-гага хамаарышпас өске ажилдарын өрт айылы таварышпас хире черлеринге тургузарын сүмелеп ту-рар, ол кол оруктан 20 метр, туду-глардан, арыгдан, кывар чүүл склад-тарындан 150 метр ырак турар.

Бастырылга шаңнарга өрткө удуур чурумну шыгыгы сагыр ужу-рулуг—тапкылаар, ажык от ажилдар, тракторларга болгаш автомашина-ларга кывар чүүлдер кууп алырын, чөк хаймындырып белеткээри база өске-даа чүүлдерин шуут хоругдаан турар болгаш ол бүгү хөмчөг-лери шандан 100 метрден чоок эвес черге кылдыр ужурулуг.

Шаңга айылы чок болуру-биле дун-хунун камгалалын тургускан ту-рар ужурулуг. Саванын, бастырылга сөөлүндө арткан чүүлдерин шандан 100 метрден чоок эвес эскэр сөөр-түп ап, а бастырылган тараадан 200 метр ырадыр. Тараанын басты-рылганын чогуур өйүндө чорудар со-рулга-биле бастырылга шаңнары бү-гү колхозтарга дун-хун иштинде азы дунекти үеде база ажилдап турар. Дунекти үеде шаңны чырыдар чугу-ла. Эвезин айылыды чырыдышкын электри болур, ыначалза-даа бир эвес ол чок болза, «ужар күүс» деп лампаны савандан 5 метр ырак ча-

гыга 2 метр—бедик кылдыр азып каар.

Ажаап алышкын болгаш басты-рылга үезинде өрт болдурубас чо-рукка чугула рольду ажилга ажы-лап турар көдээ ажил-агийн бүгү машиналарынын беле турары ой-наар. Ынчагаш эки эвес кысыр, системниг аш-чөм болгаш от өжү-рүкчүлери-биле хандырынмаан чер-лерге белеткенимиз тракторларын, комбайннарнын, бастыра машина-ларнын, автомашиналарын болгаш көдээ ажил-агийн өске-даа эт-хөрсөлдери ажилга кирип бол-зат. Комбайнга, тракторларга, моло-тыккаларга, автомашиналарга өрт өжүрүкчүлери—хүүрек азы кукун-хаай, кидис үргүлчү чоруур ужурул-га, бастырылга шаңнарынга оон ан-гыда холдуң насостары, сулуг дос-каар, элезин болгаш демир-хуучнар турар ужурулуг.

Тарааны өрттөн камгалаарынын удуг харысалгазы тараа белетке-линч пунктуларынын, базаларынын болгаш складтарын удуртукчула-рынга онаажып турар. Олар тараа-нын хүлөп алыр объектилерин өрткө удуур айылы чок чоруун бүгү негелделерин өзүгаар белеткээр ужурулуг. Складтар девискээри түзүн баазын боктардан, кывар материал-дардан аштатынган турар. Оон-биле кады складтар болгаш тараа шы-жаар өске-даа черлерин девискээ-ринге өрткө удуур чурумну чыгыгы сагышкынын тургузар ужурулуг.

Базалар, складтар болгаш шы-жаар черлери өрткө удуур өрт өжүрүр чөпөк-хөрсөлдөр-биле бү-рүн хандырынган турар.

Санатынган хөмчөг-лери күүсө-лдези чаа дүжүттүн өрттөн камгала-лын хандырып, бистинь областын колхозтарынын байлаан оон-биле көвүдөдип камгалап турар.

Өрткө удуур хөмчөг-лери күүсө-лери болгаш күрүненин база колхоз-тарнын өңчүзүн чидиринден камга-лаарынга колхозтарнын совхозтар-нын, МТС-терини болгаш тараа бе-леткел пунктуларында өрткө удуур чо-рудар бүгү аргалар бар, ол аргалар-нын чөп ажылап тургаш, 1953 чыл-дын чаа дүжүдүндө өрт болдурубас дээш бүгү бар болдунар-ла ар-га хөмчөг-лери ап чорудары эрге-жок чугула.

Н. СИДОРОВ.

Тудуг ажылында хожудаашкынны чайладыр

Бай-Тайга районун Тээлиде Молотов аттыг көдээ ажил-агы ар-тели күш-ажылы кылып шыдаар 680 ажыг өрегеден тургустунган. Колхоз-ка бо чылын ажылгала кирип алыры-биле чуртталганын 11 бажын-нары, малдын 11 кажаалары. 160 уруглар өренир 13 өрээл школа тудары бүүдүрлө планында көр-дүнгөн. Оон иштинден июльдуң төң-чүзүңгө чедир 2 чуртталга бажынна-рынын, 1 мал кажаазынын тудуун дооскаш, мал кажаазынын ыянын белеткээ, 9 чуртталга бажынын ханаларын салып дооскан.

Бо чылдын бүүдүрүлгө планында көрдүнгөн тудуг планын каш катап ажыр күүседип болур хире кижжи болгаш тырттар дириг күштерлиг, четир транспорт хөрсөлдөп тургаш, чартык чыл ажыг үениң дургузунда көрдүнгөн тудуг планын

күүсөтпэн чорук колхоз баштаар черинин (даргазы эш Кандан, ында партия эге организастаанын секретары эш Кудерек) тудуг ажылыне кичээңгей салбайн турарын тодаргай айттыр турар. Оон ха-раазы-биле баштайгы үеде чүгээр ажилдап турган тудуг бригаданын бажыгылаан турган элзэн хөй туду-жулардан сөөлү үеде чүгө 20 ажыг кижжи артып, өскелери ажилын кагаш, сандарап тараан. Ам школа тудуунда 8-ле кижжи ажилдап турар. Өске немелде күштер чокка олар ол школа тудуун өөредилге эгелээ-ринин бетинде ажилгала кирип шыдавастар деп чүве ол колхозтун удуртукчулары хамаан чок, харын кымга-даа билдингир.

Колхозта тудуг ажылы шыдажып олурар аргажок улуг бергедээшкин-ге таваржып, ажилдын темпин шы-кындырып турда эш Кандан бригада-

дан тарап чоруткан улусту чырынг-га чылдак кахтынып алгаш хары-лаар ажылын ээн кагаш, 20 ажыг хонукта аалдар кезип чорааш, кандыг-даа түнел чок, чангыс болу чортуп чанып келген. Бо чорук эш Канданнын ол улуг ажилды удуртуп баштаарынга ээ-харысалга чок чоруун көргүзүп турар.

Тудуг планын күүсөдиринин арт-кан хуусаазында шала тудуунган бажынарнын болгаш өске-даа туду-ларын тудуун бүрүн күүсөдир дээш тудуг бригаданын бүгү күш-ажылы кылып шыдаар колхозчуларын 30—40 хуузуң, өске-даа транспорт, чөп-сөк-хөрсөлдери четчири-биле кириштирип, тудуг ажылыне кол ки-чээңгейин салыры колхоз баштаар черинде, тудуг бригаданын бри-гадиринден, ында партия эге ор-ганизастаанын дарый хөмчөг алыры негетинип турар.

Х. АЛЕКСАНДР.

Өскүс чашты карактап камгалаар

Бистинь чуртувуста бичин уруглар, ылангы өскүс чаштар бүгү-инини эң эргелиг сагыш салышкыны-биле бүргей азып турар. Өскүс чаштарын камгалап, доруктурары социалисттик нийтиел хөгжүлдө-линин бүгү дургузунда хажытынып болбас хоойлу кылдыр санатынып, оларнын доруктурулга, кижизидил-гезинче Коммунисттик партия, Совет чазак ада өзүнуң доктаамал кичээң-гейин салып, аас-кежиктиг, эргелиг амьдыралга таарымчалыг бүгү бай-далдары оларга хандырып келген болгаш моон сонгаар-даа хандыраар.

Чаш салгакчыларын аас-кежиң, өөрүшкүлүг чаагай амьдыралы дээш сагыш салышкынын тодаргай иле-рээшкини—хөй уругларгы болгаш бог иелерге күрүнө дузаламчынын тыпсышкынында көстүп турар. Совет иелер болгаш оларнын ажи-төдү мындыг кайгамчык кичээңгей-нин төвүндө.

Коммунисттик партия, Совет чазак иелерге күрүнө дузаламчынын көр-гүспүшөөн, бистинь идегелдик келир уевас—биче чаштарын өстүрүп до-руктурарынын бүгү-ле харысалга-зын оларга хүлээлгип турары билдин-гир. Ынчаарга ол ханы идегелди, ха-рысалгалы хүлээлгени Чаа-Хөл районуун Сталин аттыг көдээ ажил-агы артелинин кежигүүн Дүвөн,

оон кадайы Хорлуу олар онза багай күүседип, өскүс чаштын мурунуга улуг кем-бурууну кылып турарлар. Дүвөн дээрзинин баштайгы ка-дайы шагда-ла өлүп калган. Ол ка-дайынын кады төрөөн дунмазы Ду-веннин аалынга бот чорааш, бичин уруг божоан турган. Төрүтүнгөн чаш уругуң нези үр болбайн арааш өлүп каарга, демги чаш төл өскүс-сүрөөн. Ол-ла үеде Дүвөн, Хорлуу биле ашак, кадай болчуп, өг-бүдени тутканнар.

Дүвөн, Хорлуу ашак, кадай демги өскүс уруг-биле кады шупту 6 уруг-ларын апарып, ам хөй уругларгы улус болуп, күрүнө дузаламчынын элзэн хөй түнүгү ашаны ай санын-да ап турарлар. Ол түнүн иштинде демги өскүстүн үлүү база бар дээр-зи тайылбыр чокка-ла билдингир.

Ынчаарга үстүңдө ашак, кадай-нын өг-бүленинде санатынып арткан өскүстүн амьдырал чуртталгазын көөргө, оларнын боттарынын уруг-ларындан мырнай-ла онза ыгал-дыг: өскүстүн идик-хеви эмин-эрттир самдар, аш-чөм талазы-биле кы-дыг, кезээде үндүр, кири ойтатыр, кам-хайыра чокка этеп-сокуладыр, өзүлүг-ла човулангы амьдыралды көрүп чоруур.

Мындыг кадыг-дошкун аажыла-дын уламындан хөкүкү өскүстүн

сөөлү үеде угааны солуудаан. А оон кады дорукканы өске 5 уругларын көөргө, идик-хеви каас-чараш, ары-сидиг, өзүлүг-ла эрге-чассыг уруглар болуп турар. Моон алгаш көөргө, Дүвөн, Хорлуу оларда өскүс уругга кандыг-даа кээргел чок дээрзи мыр-най-ла тодаргай, өскээр чугаалаарга совет кижинин кээргеп көөри мөү-шынанынын чыды безин оларда чок.

Ындыг кижилерин кадыг-дошкун дорамчылаан көрүп чоруур өскүс чаштын ол чаржыныг амьдыралы Чаа-Хөл суурнун чурттакчыларынга билдингир болгаш чугаалажып-даа турарлар. Ол дугайы Кара-Тал суму Сөөдинин даргазы эш Доржуга ба-за-ла билдингир. Оон туржук, совет хоойлу дүрүмнерин районда хай-гааракчызы, район прокурору турган эш Адгыжынын бажыны демги өскүстүн хилинчек көрүп турар өг-бү-лөзи-биле барык-ла кожа хирезинде, ону эскербейн эртинир келгени ба-за-ла элдепти!

Өскүс чашты мыңчаар бактын ба-гы-биле азылап, совет хоойлууну каржызы-биле үрөп турар дүвөн-хор-лууларны томаартыр болгаш кем чок хөкүкү төлдү кээргелге алыр үе ам черле келген.

Х. БОРИСОВ.

Барыын Германиянын чоңу дайын белеткелинге удурланып турар

БЕРЛИН. «Нейес дейчланд» со-лунун парлааны Бонндан дамчы-тынган дынадыгга чугаалап тура-рын өзүгаар алырга, Бергхейт бол-гаш Дюрен районнарын бир муң ажыг чурттакчылары июль 1-де бонн бундестагтын бажынын баарынга, Нервеникте реактивиг истребитель-лер аэродромун тудуп турарыга удурланышкынын чыскаалын кылганнар.

Шериг тудуушкуннарынга холбаш-тыр айыл адаанда туруп турар об-ластардан килеңизин тараачыннар, эмчилер, фабрикантлар болгаш ус-тывыштылар абтобустаргы болгаш чүк сөөртүр автомашиналаргы кээп турганнар деп солун бизжээ.

Боттарынын эргелери дээш деми-сежир деп чоңун шиттирлинден корткан бонн эрге-чагыргалар Бонн-че кирген оруктарын полицейжилер-

нин күштүг бөлүктери-биле дуглап быжыглаан турган. Ынчалза-даа чыскаалганнарнын албадаашкыны-биле полицейжилер оруктарын ажи-лар ужурга таварышканнар. Бундес-тагтын бажынын чанынга келген, чыскаалганнар болза, олардан ху-раап алган шөлдери, шыктарын болгаш арыгларын дедир эгилерин негээн болгаш оон соонда хоорө-нин кудумчулары-биле чорупканнар.

Боннун шериг министри Бланк-тын айтышкынын өзүгаар Нерве-никте аэродром тудуушкунунче чо-руткан хөй ажилчынар, тараачын-нар-биле боттарынын эп-сеткил ка-тыштырышкынын илереткен бол-гаш аэродром тудуушкунунга кир-жиринден ойталап каапканнар деп «Нейес дейчланд» солун айтып ту-рар.

(СЭТА).

Иранга күрүнө эргилдези кылыксаан оралдажышкын

ПАРИЖ. Франс Пресс агентиле-линч корреспондентинин Тегеран-дан дамчыдып турары болза:

Августун 15-тен 16-же дунезинде Иран хаанын деткип турар шериглер күрүнө эргилдезин чорударын орал-дашкан. Даштыкы херектер минис-трн Фатемин хоругдалда кириген. Премьер-министр доктор Мосаддык-тын бажынынга халдаашкын кылып турган. Мосаддыктын чазан деткип турар

шериглер августун 16-да эртен эр-те корум-чурумну катап тургускан. Үймээңчилерин тудуп хоругдаан. Үймээңчилерин кара-бажынынан кижилерин хостадып үндүргөн.

ПАРИЖ. Франс Пресс агентиле-линч корреспондентинин Тегеран-дан дамчыдып турары болза:

Иранын Орду министринин хү-лээлгезин күөседип турган Аминн тудуруп хоругдатырган.

(СЭТА).

Иранда болуушкуннар

ТЕГЕРАН. Сүлчээлжикчилер бө-лүү хаан гвардиязынын кезектеринге ооргаланып алгаш, полковник Насы-ринн командьылазы-биле августун 15-тен 16-же дунезинде күрүнө эргилдезин чорударын оралдашкан деп Иран чазанын меделгелин иран радиозу дамчыткан. Хаан гвардиязы-нын чепсектиг солдаттары даштыкы херектер министри Фатемин, орук болгаш харылаа министр Хакше-насты база межлистин—парламен-тинин (ам таратынган—ред.) депута-ды инженер Зирак-задени тудуп хо-ругдааш, оларын Саадабад ордузун-че чорудушканнар. Сүлчээлжикчи-лер оон ангыда иран армиянын кол штабынын начальнигин база тудуп хоругдаарын оралдашкан. Ол сорул-га-биле олар оон квартиразынче чо-рупканнар, ыначалза-даа ол үеде ол кижжи кол штабтын албан кылар бажыныга турган.

Полковник Насыри чөпөсөлетинген солдаттаргы 4 чүк автома-шиналарынга, үш «вилестерге» бол-гаш бир куяк машинага удетирин алгаш премьер-министр Мосаддык-тын чурттап олурар черинге, ону ту-дуп хоругдаар дээш чедип келген. Ынчалза-даа Мосаддыктын чурттап олурар черинин чанында тургускан камгалал шерин Насыринн бодун тудуп хоругдаан алган.

Сүлчээлжикчилер кол штаб биле Багершактын гарнизоунун ара-зында телефон харылаазын үзүп четикеннер. Сүлчээлжикчилер Ба-гершакта кол штабтын начальни-гини оралакчыны тудуп хоругдаан-нар. Халдаашкына бирги ээлчегде таважыр ужурул турган хоорайны өске-даа пунктулары-биле телефон харылаазы база-ла үзүлгөн турган.

Август 16-да эртенгиин 5 шакта сүлчээлжикчилер туттуруп хоругда-тырган, а оларнын эжелеп алган кижилери хостатынган деп меделээ оон ынай чугаалап турар.

Тегеран радиозунун меделээп ту-рарын өзүгаар алырга, иран эрге-ча-гыргалар орду министринин хүлээл-

гезин күөседип турган Амининн бо-лгаш хаан ордузунун Бехбуди деп аттыг бир албан-хаакыг кижизин тудуп хоругдаан болуп турар.

ПАРИЖ. Франс Пресс агентиле-линч корреспондентинин Тегеран-дан дамчыдып турары болза:

Бо дуне буурап дүшкен күрүнө эргилдезин кылар дээр оралдажыш-кын Тегеранга кандыг-даа кичтигзи-нинишкын болдурубас. Хайгаарак-чылар ону каш-даа неделянын дур-гузунда манааннар, чүге дээрге, Иран хаанынга күзөлдиг шериг бө-лүктөрүнүн төлээлжикчилери эрге-ча-гырганы боттарынын холунга алы-рын оралдажып турар. «Шабаст» солун август 15-тиң кезжээинде, бе-леткенип турган эргилдени чүве артырбайн тодаргайлап бизжээ бол-гаш сүлчээни полковник Насыри баштап турар деп чарлаан. Күрүнө эргилдези эртен дуне, тодаргай-лаарга августун 14-тен 15-че дуне-зинде чорутунар ужурул турган, ыначалза-даа «техниктиг» чылдагаан-нар-биле сонгаарлатынган турган деп ол-ла солун бизжээ. Солунун айтканын өзүгаар алырга, Каспий далайнын эринде бодунун чайлаан-га туруп турган хаан болза, Тегера-нга чажыды-биле келип чораш, ы-началза-даа бодунун турган черинче дагын чоруур ужурга таварышкан ааннын болуп турар.

Солунун сагындырган чүүлү ийи неделя мурунда Иран хаанынга барып чораш америк генерал Швар-цкопфту (мурунда Иран жандар-мериязынын начальниги турган) шиттирпайлы-биле буруу шапкан, чү-ге дээрге, Шварцкопф ол сүлчээни организакчызы болуп турар.

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин корреспондентинин Багдадтан дамчыдып турары болза:

Иран хааны август 16-да бодунун кадайынга болгаш өске база бир ийи кижиге удетирин алган, Багдад-ка самолёт-биле чедип келген.

(СЭТА).

Иранның меджлизин таратканы

ТЕГЕРАН. Тегеран радиозунун меделээзин өзүгаар алырга, Иран-нын премьер-министри Мосаддык

17-ги чылдангы меджлизин (парла-менттин) таралды дугайын чар-лаан.

(СЭТА).

Америк «дузаламчыны» алырындан Египеттин ойталаан дугайын «Аль-Ахрам» солунун бижип турары

КАИР. «Аль-Ахрам» солунун бижип турары-биле алырга, «айылы чок чорукту бот-боттарынга хандыжырынын дугайында хоойлу» дээр хоойлуга үндөзүлгөзү АКШ-тын талазындан көргүзүп турар «дуза-ламчыны» алырындан Египет ойтала-лап турар. «Америк эрге-чагыргалар-нын талазындан хөй удааның сагыш алындырышкыннарын кылып тур-за-даа Египет дузаламчы көр-гүзериңиз дугайында дилегин АКШ-ка мынчага чедир кылбаан» деп солун айтып турар.

Тускай харысалгалыг египет тө-

лээлекчинин меделгелинге үндөзүл-гезин, солун болза, Египеттин негел-делери америк «дузаламчыны» бээрине мырнай таарышпас бол-гаш ажылатынмас негелделер бо-лур деп бижип турар. Ындыг «дуза-ламчыны» бээринин ыяавыла чугула чүүлү болза, «Америка-биле чартык шериг эвилелге киржири» болуп тур-рар, ол чорук «египет чазактын ни-ти политиказынга канчал-даа дүш-пес чүүл болур» деп солун демдег-лээн.

(СЭТА).

Кореята туттурган шериглерни дедир чандырып турар

ПЕКИН. Сяньхуа агентилелинин корреспондентинин август 15-те Кэсондан меделээзин болза:

Корей-кыдат тала бо хүн өске талага 100 корей эвес, 300 корей туттурган шериглерни дамчыды берген. Корей эвес туттурган шериглерини иштинде 50 американнар болгаш 50 англичаннар бар.

Бо хүн өске тала Кореянын Улус армиязынын 2.387 туттурган шериг албаныларын дедир чандырып бер-ген. Дүүн КНО-нун командьылап че-ри дедир чандырганнар шупту ка-дык деп корей-кыдат талага дынна-кан. Ынчалза-даа оларнын аразында 268 кижжи Инчондан Муньсаньче орукка америк-лисинман агентилер-нин оларге халдаашкын кылганы-нын түнелинде балыгыларган бол-ган.

Бо хүн кыдат эки-турачыларнын туттурганнарындан чангыс-даа кижжи дедир чандыраан.

(СЭТА).

Франциянын национал хуралынын онза сессиязын чылдырар дээш демисел

ПАРИЖ. Парламентинин онза сессиязын доп-дораан чылдырары дээш демисел үргүлчүлөп турар. Коммунист депутаттарын хөй кезин боттарынын негелделерин «Национал хуралдын даргазы Эдуард Эрриоге чоруткулаан деп «Юманите» солун дыннаткан. Парламент сессиязын чаалдарып сорулга-биле кады ажил-дарынын дугайында коммунист-тик партиянын секретариатынын ча-гаазынга бодунун харызын социал-листтик партиянын удуртулгазы ам-дыга чедир бербээн болза-даа, ол Национал хуралдын сессиязын чыл-дырарын негээринин дугайында айтышкынын бодунун депутаттарын-га берген. Парламенттин дынады-ларын өзүгаар алырга Эррионун алыны кырынга чагаалар дыка хөй депутаттардан кээп турар.

Ли Сын Маннын бужар бак меделгели

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэйтэд Пресс агентилелинин Сеулда корреспондентинин дыннатканы-биле алырга, Ли Сын Ман беседага мынча деп меделгези: «Мен менээ таарымча чок кандыг-даа катыштырылганы хүлээп албас мен».

Бир эвес политиктиг конференция катыжышкын дугайында айтыр-ны 90 хуннерин дургузунда шит-тирлеп шыдавас болза, Муруну Ко-рей «найралдыг чурттар дузалаар-даа, дузалавас-даа бол,